



U lokalnom bjelovarskom tisku objavljivali su svoja djela mnogi pjesnici i književnici

DOPRINOS ČEHA KULTURNOM ŽIVOTU BJELOVARA

Sažetak

Česi su jedna od etničkih skupina koja je od početaka utemeljenja Bjelovara nazočna u životu grada. U Bjelovar se doseljavaju češki vojnici, službenici, obrtnici i glazbenici.

Najsnažniji trag bjelovarski su Česi ostavili na području glazbe, počevši od patera Huberta Diviša, svojevrsnog začetnika i organizatora glazbenog života u Bjelovaru, Josefa Mazáneka, zborovođe najstarijega pjevačkog društva Dvojnice do Josefa Bisa i Emila Černyja, dvojice glazbenika kojima skladateljska strana glazbenog djelovanja nije istražena pa se njihov cjelokupni rad ne može valorizirati u potpunosti. Češki jezik nastojao je Bjelovaru održati i propagirati jedan od istaknutih hrvatskih slavista, dr. Josip Vrana. Danas se nazočnost Čeha u kulturnom životu Bjelovara promatra uglavnom djelovanjem Češkoga kulturno-umjetničkog društva Česká obec Bjelovar, utemeljenom 1920. godine.

Ključne riječi: Kamilo Dočkal, Josip Vrana, glazbeni život Bjelovara, češki glazbenici u Hrvatskoj, kulturno-umjetnička društva, Češka narodnost u Hrvatskoj.

Bjelovar je od samih početaka multietnički grad, a njegovu su kulturnom, društvenom i gospodarskom razvoju pridonijele mnoge etničke skupine. Značajno mjesto među njima zauzimaju Česi koji se u Bjelovaru pojavljuju ubrzo nakon njegova utemeljenja.¹

¹ Organizirano doseljavanje Čeha na bjelovarsko područje započinje nakon 1790. godine jer te godine u Češkoj stupa na snagu zakon prema kojemu pravo na nasljeđivanje obiteljskog imanja ima samo najstariji sin. Ostali sinovi napuštali su imanja i zapošljavali se kao nadničari ili radnici u manufakturama. Jedan dio tih mladih ljudi nalazi rješenje za svoju životnu egzistenciju u iseljeništvu. Prvih 14 čeških obitelji dolazi na bjelovarsko područje 1792. godine u naselje koje nazivaju Pagus Bohemicus, a to su današnji Ivanovčani. Naseljavanje se nastavlja tijekom cijeloga 19. stoljeća, a kulminira u dva doseljenička vala – prvom oko 1825. i drugom nakon 1881. godine (nakon ukidanja Vojne krajine).

Prvi Česi, kojih imena i zanimanja pouzdano znamo, dolaze u Bjelovar 1761. godine. Bila su to dva češka redovnika, pijaristi, braća *Hubert* i *Ignac Diviš*. Oba brata predavala su u školi u kojoj su na njemačkome i latinskom jeziku podučavala djecu bjelovarskih časnika. *Hubert Diviš* (1733. – 1790.) postao je prvi bjelovarski svećenik, kroničar grada i organizator školstva na području Varaždinskog generalata, a godinu dana nakon dolaska preuzeo je i službu kapelnika vojne glazbe te je tako bio začetnik i organizator glazbenog života u Bjelovaru. Njegovom smrću 1790. godine prestaje pisanje kronike, školstvo počinje nazadovati, a pijaristima se u Bjelovaru gubi svaki trag.

Zanimljivo je da su braća Diviš postavila temelje područjima na kojima će bjelovarski Česi biti osobito uspješni i prepoznatljivi, a to su teologija, obrazovanje i glazba.



Slika 1. Kuća u kojoj je Kamilo Dočkal proveo djetinjstvo, danas Ulica A. Hebranga (Foto: Silvija Sitta, 2006.)

Na području bogoslovlja istaknuto mjesto zauzima *Kamilo Dočkal* (Brodek na Moravskoj, 1879. – Zagreb, 1963.). U Bjelovar dolazi s roditeljima kao dječak,² gdje je pohađao gimnaziju u kojoj je maturirao 1894. godine. Studirao je teologiju u Zagrebu, a zatim je studij teologije i filozofije nastavio u Beču, gdje je 1906. godine doktorirao. Bio je vjeroučitelj na Realnoj gimnaziji u Zagrebu te nadstojnik, a kasnije

² Njegov mlađi brat rođen je u Bjelovaru, a još i danas postoji kuća u kojoj je Kamilo Dočkal proveo djetinjstvo.

i rektor u Bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu, gdje je predavao crkvenu povijest. Napisao je više knjiga iz povijesti crkve,³ bavio se i poviješću pavlina, a među njegove najpoznatije radove koji se odnose na okolicu Bjelovara ubraja se *Srednjovjekovna naselja oko Streze*⁴ i *Srednjovjekovna naselja oko Dobre Kuće*.⁵ Kamilo Dočkal bio je prvi ravnatelj Dijecezanskog muzeja u Zagrebu (1939.),⁶ a zanimljivo je spomenuti da se bavio vrlo uspješno i glazbom.⁷ Svirao je violinu,⁸ koju je učio, među ostalima, i kod Václava Humla, bio je član Društvenog orkestra Hrvatskoga glazbenog zavoda, a od 1929. godine i član njegova ravnateljstva.

I u bjelovarskom školstvu Česi su zauzimali značajna mjesta. Zanimljiv je podatak da je prvi privremeni ravnatelj bjelovarske gimnazije (Mala realna gimnazija), utemeljene 1876. godine, bio *Vjekoslav Novotni*, koji je tu dužnost obnašao do 1881. godine. Nažalost, o ravnatelju Novotnom, koji je na čelu gimnazije bio prve četiri godine, poznat još je samo spomena vrijedan podatak da je u bjelovarskoj gimnaziji 1878. godine utemeljio Društvo za potporu siromašnih učenika.⁹

Jedan od najznačajnijih hrvatskih slavista i promotora češkoga jezika i književnosti, *Josip Vrana*, rođen je u okolici Bjelovara (Letičani, 25.III.1903. – Zagreb, 7.XI.1991.).¹⁰ Njegovi su se pretci doselili iz Češke najprije u Zagorje, a zatim u Letičane. Josip Vrana je proveo djetinjstvo u rodnom selu, osnovnu je školu završio u Kupinovcu, a klasičnu gimnaziju u Zagrebu, gdje je nakon mature upisao studij na Filozofskom fakultetu. Diplomirao je historiju južnoslavenske književnosti (A), hrvatski jezik sa staroslavenskim (B) te narodnu historiju, češki i francuski jezik (C).¹¹ Nakon završenog studija dolazi u Bjelovar, gdje je imenovan za suplenta na Realnoj gimnaziji do kraja studenoga 1929. godine. Odlukom gimnazijskog vijeća od 4. studenoga 1929. odobren mu je dopust radi specijalizacije u inozemstvu.¹² Odlazi u Prag¹³,

³ *Povijest perzijske ili kaldejske crkve* (1937.), *Povijest indijske crkve* (1938.), *Povijest sirske crkve* (1939.), *Povijest egipatske crkve* (1942.), *Povijest općeg crkvenog sabora u Ferrari i Firenzi* (1940.)

⁴ Starine JAZU, 1956., knj. 16, str. 145-202.

⁵ Starine JAZU, 1958., knj. 48, str. 85-167.

⁶ Dijecezanski muzej Nadbiskupije zagrebačke (1940. – 1944.)

⁷ *Duhovne pjesme za svečane nastupe u katoličkim udruženjima* (1939.)

⁸ *Naše violine i njihovi graditelji*, Zagreb, 1940.

⁹ Josip Vusić, Bjelovarska gimnazija od 1876. do 1976. godine, *Bjelovarski zbornik* 7, Matica hrvatska, Ogranak Bjelovar, Bjelovar, 2006., str. 17.

¹⁰ Mali hrvatsko-češki biografski leksikon, str. 105.

¹¹ Dubravka Sesar, *Povijest studija češkog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu*, www.ffzg.hr/slaven/bohemist/hrpovijest.htm

¹² Josip Vusić, *nav. dj.*, str. 90.

¹³ Jedan od studenata na praškom Karlovom sveučilištu, a kasnije profesor na bjelovarskoj gimnaziji bio je i Đuro Szabo (Novska, 3.II.1875. – Zagreb, 2.V.1943.). On je djelomično češkoga podrijetla jer je njegova majka Justýna Navrátilová bila Čehinja. Szabo je studirao povijest i u Beču i Nürnbergu. U bjelovarskoj gimnaziji predavao je njemački jezik od

gdje je na Karlovom sveučilištu nakon završene specijalizacije staroslavenskoga jezika i komparativne slavistike doktorirao i postao doktor filoloških znanosti. Nakon završene specijalizacije vraća se u Bjelovar, u gimnaziju, gdje je imenovan za profesora hrvatskoga jezika i književnosti te voditelja gimnazijske knjižnice.

Josip Vrana prvi je profesor koji je (u studenom 1935. godine) po odobrenju Ministarstva prosvjete u bjelovarskoj gimnaziji održao tečaj češkoga jezika. Iz Bjelovara je premješten u Zagreb, zatim u Viroviticu i Krapinu, odakle se vraća ponovo u Zagreb. Od 1936. do 1970. godine, kada je umirovljen, predavao je češki jezik na Filozofskom fakultetu, a kraće vrijeme (1940.–1945.) predavao je češki i na Visokoj ekonomskoj komercijalnoj školi u Zagrebu.¹⁴

Česi su najveći doprinos dali u glazbenom životu Bjelovara kao vrsni glazbenici. U gradu se njegovala glazbena kultura, a prvi učitelji pjevanja u bjelovarskoj gimnaziji¹⁵ bili su Antun Sohor, a nakon njega Hugo Doubek, *gradski* učitelji glazbe.¹⁶

U Bjelovaru je 1873. godine utemeljeno prvo kulturno umjetničko društvo pod nazivom *Hrvatsko pjevačko društvo Dvojnice*, a njegov zborovođa Josef Mazánek osamdesetih godina 19. st. otvorio je prvu bjelovarsku glazbenu školu u kojoj je podučavao glasovir i violinu.¹⁷ Kao zborovođa Dvojnica bio je poznat i Karel Honsa (Dragutin Honza), (Prag, 11.II.1872. – Zagreb, 14.IV.1957.). Nakon studija glazbe djelovao je od 1892. godine kao orguljaš i kapelnik u gradskom orkestru u Bakru, odakle je 1895. otišao u Karlovac, gdje je bio do 1898. ravnatelj glazbene škole.¹⁸ Nakon Karlovca službuje nekoliko godina u Bjelovaru kao kapelnik vojnog orkestra i zborovođa *Dvojnica*. U povodu tridesetogodišnjice obilježavanja *Dvojnica* uglazbio je svečanu himnu koju je otpjevao muški zbor prilikom prigodne proslave koja se održala 21. i 22. studenoga 1903. godine.¹⁹ Nakon proslave tridesetogodišnjice društva Dragutin Honza više nije želio biti zborovođa pa se uprava društva morala pobrinuti za novog zborovođu. „Budući da je izbor i mijenjanje zborovođa također jedna teška neprilika, koja provejava kroz anale društva i koja je svaki čas pogotovo uoči koncerta i priredbi prijetila društvenim nastupima, odlučeno je, da

1901. do 1904. godine. Od 1911. do smrti, 1943. bio je tajnik Zemaljskog povjerenstva za čuvanje spomenika u Hrvatskoj i Slavoniji, a od 1929. godine bio je ravnatelj Muzeja grada Zagreba.

¹⁴ Josip Vrana objavio je mnoge znanstvene radove na području slavistike, napisao je *Gramatiku češkog jezika* (1962.) i *Uvod u slavensku poredbenu gramatiku* (1965.).

¹⁵ Pjevanje je kao neobvezatan predmet uvedeno u nastavu na bjelovarskoj gimnaziji 1882. godine.

¹⁶ Josip Vusić, *nav. dj.*, str. 18.

¹⁷ S mnogim prekidima u radu ta je škola prerasla u Glazbeni zavod, a danas je to Glazbena škola Vatroslava Lisinskog.

¹⁸ Otto Sobotka, *Čeští hudebníci a zpěváci v jugoslávských zemích, Přehled 11*, Daruvar 1981., str. 78

¹⁹ *Spomenica Dvojnica*, Bjelovar, 1923., str. 18.

se u zagrebačke novine, a i u češki Narodny Listy stavi raspis natječaja. Od stiglih ponuda najpovoljnija je bila ona g. Emila Černyja, koja je prihvaćena te je g. Černy nastupio svoje mjesto 1. prosinca 1904. i od onog časa združen je u neprekidnom i ustrajnom požrtvovanom radu njegov život u Bjelovaru s onim Dvojnica, jer kao zborovođa upravlja zborovima Dvojnica u svim nastupima, a taj mu rad uprava društva sa zahvalnošću priznaje.²⁰ Za rad u *Dvojnica* odlikovan je glazbenom lirom sa srebrnim vijencem. Emil Černy u dva navrata bio je i zborovođa *Goluba*²¹, a i za rad u *Golubu* odlikovan je zlatnom kolajnom.²²

Od 1906. godine E. Černy puna je tri desetljeća kao vanjski suradnik (četiri sata tjedno) predavao svjetovno i crkveno pjevanje u gimnaziji. U javnosti je bio poznat i kao orguljaš u crkvi sv. Terezije i kao voditelj crkvenog zbora, a nekoliko godina nakon dolaska u Bjelovar skupio je i pripremio božićne pjesme koje mu je izdalo bjelovarsko nakladništvo Lipšić.²³



Slika 2. Naslovnica Zbirke božićnih pjesama Emila Černyja

Na kulturnom obzorju Bjelovara isticalo se još i Obrtničko-radničko pjevačko društvo *Graničar*, utemeljeno 1887. godine, koje kasnije djeluje pod nazivom *Golub*.²⁴ Budući da se u Bjelovaru nalazio vojni orkestar 16. pješačke pukovnije, to je razlog zašto je u Bjelovaru bilo toliko čeških glazbenika, i to vrlo kvalitetnih, sa

²⁰ *Spomenica Dvojnica*, Bjelovar, 1923., str. 19.

²¹ 1920.-1921., 1924. – 1931., O tome: Josip Kreković, *111 Golubovih ljeta*, Bjelovar, 1998., str. 63.

²² *Spomenica hrvatskoga Obrtno-radničkog pjevačkog društva Golub u Bjelovaru prigodom proslave pedesetog jubileja*, Bjelovar, 1937.

²³ *Sretan Božić! Zbirka božićnih pjesama*. Sabrao i uredio Emil Černy. Naklada knjižare F. Lipšić i drug u Bjelovaru. Godina izdavanja nije navedena .

²⁴ Prvi predsjednik Goluba bio je Čeh Dragutin Kalinský, bravarski obrtnik (1887.)

solidnim glazbenim obrazovanjem, od kojih su neki imali uspjeha i kao skladatelji. Spomenimo, primjerice, Jana Gottwalda²⁵ (Uhříněves, kod Praga, 3.VI.1869. – Teplice-



Slika 3. František Zita: Fanfárovýpochod
(izdavač: Nakladatel Jaroslav Sožický, Brno) (Iz arhiva Ivana Sitte)

Šanov, 23.VIII.1935.) koji je u Bjelovaru službovao od 1886. do 1889. godine, Viktora Šafraneka (? , ? – Zagreb, 17. I.1940.) koji je u Bjelovaru službovao od 1885. do 1912., kada se preselio u Zagreb, Ignáca Hyneka Bureša²⁶ (Spytihněv, kod Zlína, 1890. –

²⁵ Jan Gottwald stekao je glazbeno obrazovanje u vojnoj glazbenoj školi u Pragu gdje je učio svirati violončelo i bariton, a zatim je studirao teoriju glazbe u Beču. Nakon Bjelovara službovao je kao dirigent u vojnim orkestrima u Přemyšlu (Češka), u Maros-Vásárhelyu (Mađarska) i Temišvaru, gdje ga je zatekao kraj I. svjetskog rata. Vraća se u Češku, gdje je djelovao u vojnoj glazbi u Liberecu, a zatim se 1921. godine seli u Prag. Popularnost je stekao koncertima koje je održavao u praškoj četvrti Stromovka, u parku kod Letné avenije, Střeleckom ostrovu, u to vrijeme omiljenim mjestima za izlazak, te u koncertnoj dvorani Lucerna, gdje je dirigirao simfonijskim orkestrom. Napisao je nekoliko koračnica i plesnih skladbi.

²⁶ U vojnoj glazbenoj školi u Pragu učio je svirati trubu i violinu. Nakon Bjelovara je službovao u češkim gradovima Jihlavi, Brnu, Kosteletcu nad Orlicí i Lipniku. Za orkestar je aranžirao skladbe Oskara Nedbala.

Jihlava, Češka, 19.VI.1970.), dirigenta bjelovarskoga vojnog orkestra, vjerojatno od 1905. do početka I. svjetskog rata, kada se vraća u Češku, te Františka Zitu²⁷ (Čečelice, kod Mělníka, 13. XI. 1880. – Brno, 12.V.1946.), kapelnika bjelovarskoga vojnog orkestra od 1912. do 1915. godine.

Neki od glazbenika uključili su se i u rad kulturno-umjetničkih društava, primjerice, *J. Moravec*, stražmeštar 53. pukovnije bio je dugogodišnji zborovođa *Goluba*, od 1894. do 1907. godine, *Antonín Motál* (Kojetin, Češka, 1875. – Brno, 9.IV.1934.) dolazi u Hrvatsku 1901. godine, a u Bjelovaru je od 1908. – 1912. bio kapelnik vojnog orkestra i zborovođa *Goluba*.²⁸

Glazbenik i skladatelj Josip Bis rođen je 1880. u Bjelovaru. Glazbu je učio i usavršavao službujući u mnogim vojnim orkestrima diljem Monarhije. U mjestima gdje je službovao djelovao je i kao zborovođa u gradskim kulturno-umjetničkim društvima, pa tako i u bjelovarskom *Golubu* od 1907. do, najvjerojatnije, 1914. godine. Umro je 5. srpnja 1940.²⁹

Udio Čeha u kulturnom životu Bjelovara postalo je još izraženije od 1920. godine, kada je utemeljeno češko kulturno-umjetničko društvo *Česká obec Bjelovar*. U sastavu društva djelovalo je nekoliko družina– kazališna, glazbena i folklorna, a zanimljiva je bila družina lutkarskog kazališta koja je, osim na češkom, priređivala predstave i na hrvatskom jeziku.³⁰ Društvo je uspješno surađivalo s ostalim društvima u gradu – sportskim društvom *Hrvatski Sokol*³¹, s udrugom *Jugoslavensko-čehoslovačka liga* i s kulturno-umjetničkim društvima *Dvojnice* i *Golub*. *Česká obec* radila je do 1941. godine, a tijekom II. svjetskog rata njeno je djelovanje zabranjeno. Nakon rata rad društva je ponovo obnovljen i društvo djeluje do danas. Od 2004. godine *Česká obec Bjelovar* priređuje *Dane češke kulture* koji se održavaju početkom lipnja. O uspješnosti rada *České obeci Bjelovar* svjedoči podatak da je zastupala Hrvatsku

²⁷ František Zita proslavio se kao skladatelj koračnica. Jedna je od njegovih najpopularnijih koračnica *Fanfárový pochod*, koja se i danas nalazi na repertoaru mnogih čeških, ali i inozemnih puhačkih orkestara, primjerice, nizozemskoga *Frysk Fanfare Orkest*.

²⁸ Josef Mazánek stekao je glazbeno obrazovanje u Olomoucu, gdje je od 1885. do 1890. učio svirati violinu. Glazbeno obrazovanje završio je polaganjem državnih ispita u Pragu 1901. godine. U vojnu glazbu stupio je 1892. godine kao violinist, a 1908. postao je kapelnik. Nakon 1912. godine odlazi u Beč, a nakon završetka I. svjetskog rata vraća se u Češku. Bavio se skladanjem. Autor je mnogih koračnica i plesnih skladbi.

²⁹ Josef Bis bio je i skladatelj, a jednu skladbu pod nazivom „Koračnica bana baruna Skerleca“ posvetio je „njegovoj preuzvišenosti, barunu dr. Ivanu Skerleczu, banu kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije“ (prema tekstu na naslovnici, izdavač i godina izdavanja nisu navedeni).

³⁰ Lutkarsko kazalište zabavljalo je djecu, ali i odrasle od 1925. do 1941. godine. Predstave su se održavale nedjeljom poslijepodne. Češke tekstove prevodili su na hrvatski jezik Rudolf Fiala, prof. Josip Hohnjec i Viktor Šafránek.

³¹ Domovina sokolskog pokreta je Češka, odakle se pokret proširio u slavenske zemlje pa tako i u Hrvatsku.

na 7. međunarodnom festivalu folkloru u Istambul, gdje su izvodili ne samo češki nego i bilogorski folklor.³²

Jedna od najistaknutijih osoba koja je u *Českoj obeci* bila aktivna od prvoga dana utemeljenja bio je František (Franjo) Štokinger (České Budějovice, 1897. – Bjelovar, 28.II.1980.). U Bjelovar je došao kao vojni glazbenik pred kraj I. svjetskog rata i ostao u Bjelovaru i nakon raspada Austro-Ugarske. Bio je jedan od osnivača *Česke obeci* i voditelj njene glazbene družine. Nakon II. svjetskog rata službovao je kao vojni glazbenik u Jajcu, Mostaru, Tuzli, Otočcu i Karlovcu, a 1953. godine vraća se u Bjelovar, gdje u sastavu *Česke obeci* osniva salonski orkestar sa dvadeset glazbenika kojima je bio dirigent. Orkestar je priredio nekoliko koncerata u Bjelovaru, a dobro je



Slika 4. Dani češke kulture u Bjelovaru (Foto: Silvija Sitta, 2006.)

suradivao i s HORKUD-om *Golub*. Nakon nekoliko godina uspješnog rada članovi orkestra pomrli su i orkestar je prestao s radom. Franjo Štokinger napisao je povijest češke privatne škole u Bjelovaru (nosila je ime T.G. Masaryka) koja je započela s radom šk. god. 1925./26. Njeno je djelovanje bilo zabranjeno tijekom II. svjetskog rata, a zgrada škole bila je uništena za vrijeme zračnog napada na Bjelovar 2. prosinca 1944. Rad češke škole u Bjelovaru nije više nikada obnovljen. Franjo Štokinger

³² Činnost českých spolků v Chorvatsku – Česká obec Bjelovar, *Český lidový kalendář 2007*, str. 130.

pisao je redovito u daruvarskom tjedniku na češkom jeziku *Jednota* o društvenim aktivnostima bjelovarskih Čeha, ali i općenito o događanjima u gradu.

Dugogodišnji članovi *České obeci Bjelovar* bili su *Vilim Polašek* (1910. – 1994.) i njegova kćerka *Zdenka Polašek* (1942.), oboje vrlo aktivni u bjelovarskom esperantskom pokretu. Vilim Polašek postao je esperantist 1922. godine, a 1932. pristupio je Esperantskom klubu Bjelovar. Bio je voditelj mnogobrojnim tečajevima i ostvario dva esperantska radiotečaja. Godine 1956. uredio je spomen-knjigu *Paso post paso* (Korak po korak) prigodom 10. godišnjice društva (1945. – 1955.). Od 1963. – 1977. uređivao je omladinske esperantske novine *Juna ambasadoro* (Mladi ambasador) koje su tiskane u Bjelovaru na esperantu i hrvatskome jeziku. Napisao je i povijest esperantskog pokreta u Bjelovaru od 1909. do 1969. godine, što je objavljeno u *Juna ambasadoro* na esperantu i na hrvatskome jeziku. Od 1955. do 1964. godine uređivao je esperantsku rubriku u daruvarskom tjedniku *Jednota* na češkome jeziku. Od 1947. do 1978. godine bio je delegat Međunarodnoga esperantskog saveza, a od



Slika 5. František (Franjo) Štokinger (Bjelovar, 1978.)
(Iz privatnog arhiva Ivana Sitte)

1950. do 1979. bio je tajnik Esperantskog društva Bjelovar i jedan od glavnih nositelja esperantskog pokreta u gradu. Mnoga priznanja svjedoče o njegovu uspješnom radu.³³

Predočeni rad prvi je pokušaj da se podatci o istaknutim bjelovarskim Česima koji su djelovali u javnom životu objedine na jednom mjestu. Najsnažniji trag bjelovarski su Česi ostavili na području glazbe počevši od patera Huberta Diviša, svojevrsnog začetnika i organizatora glazbenog života u gradu, Josefa Mazáneka, zborovođe najstarijega pjevačkog društva *Dvojnice* do Josefa Bisa i Emila Černyja, dvojice glazbenika kojima je skladateljska strana glazbenog djelovanja neistražena pa se njihov cjelokupni rad ne može valorizirati u potpunosti. Češki jezik nastojao je Bjelovaru održati i propagirati jedan od istaknutih hrvatskih slavista dr. Josip Vrana. Danas se nazočnost Čeha u kulturnom životu grada promatra uglavnom djelovanjem Češkoga kulturno umjetničkog društva Česká obec Bjelovar, utemeljenom davne 1920. godine.



Slika 6. Vilim Polašek
(Iz privatnog arhiva obitelji
Polašek)

³³ Godine 1958. i 1964. dobio je priznanje za svoj rad od Jugoslavenskoga esperantskog saveza. Godine 1969. dobio je pisano priznanje, a 1979. godine medalju općine Bjelovar.

Literatura

- Bjelovarski zbornik 7, Matica hrvatska, Ogranak Bjelovar, 2006.
- Český lidový kalendář, NIU Jednota, Daruvar, 1953. – 2007.
- Mali hrvatsko-češki biografski leksikon, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2002.
- Spomenica Dvojnica hrvatskoga pjevačkoga društva u Bjelovaru 1873. – 1923., Bjelovar, 1923.
- Stjepan Blažeković, Bjelovar, SIZ kulture Bjelovar, Bjelovar, 1985.
- Miroslav Kržak, Nastanak i razvoj prvih čeških naselja na području grada Bjelovara s posebnim osvrtom na Nove Plavnice, Přebled IX; Daruvar, 1977., str. 1-68.
- Josef Matušek, 200 godina zajedno (200 let pospolu), Jednota, Daruvar, 1991.
- Josef Matušek, Češi v Chorvatsku, Jednota, Daruvar, 1994.
- Josip Pleadin, Biografija leksikono de kroatiaj esperantistoj, Grafokom, Đurđevac, 2002.
- Dubravka Sesar, Povijest studija češkog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, www.ffzg.hr/slaven/bohemist/hrpovijest.htm
- Otto Sobotka, Alois Munzar, Československá obec v Bjelovaru 1918. – 1928., Vydáno nákladem Československé obce v Bjelovaru, Bjelovar, 1928.
- Otto Sobotka, Čeští hudebníci a zpěváci v jugoslávských zemích, Přebled 11, Daruvar, 1981.
- www.musicologica.cz/slovník (Český hudební slovník osob a institucí, Kabinet hudební lexikografie při Ústavu hudební vědy FF MU)

Czech Contributions to the Cultural Life of Bjelovar

Summary

Czechs are one of the ethnic groups that have been present in the life of the town since its foundation. Czech soldiers, officials, craftsmen, and musicians moved into Bjelovar.

The strongest trace Czechs left was in the music sphere, starting from father Hubert Diviš, a creator and organizer of the musical life in Bjelovar, Josef Mazánek, a conductor of the oldest singing society Dvojnica to Josef Bis and Emil Černý, two musicians whose compositions weren't explored so their entire work cannot be entirely valued. Dr. Josip Vrana, one of the distinguished Slavists, tried to maintain and to promote the Czech language. Today's presence of Czechs in the cultural life of Bjelovar is being observed mostly through the Czech cultural-artistic society Česká obec Bjelovar, established in the year 1920.

Keywords: Czech nationality in Croatia, Czech musicians in Croatia, musical life in Bjelovar, Josip Vrana, Kamilo Dočkal, cultural-artistic societies.

Autorica: Silvija Sitta
Gradski muzej Bjelovar
Trg Eugena Kvaternika 1
43 000 Bjelovar
silvija_sitta@hotmail.com